

Ya Vefa?...

Can EREL
Uçak Mühendisi
can.erel@canerel.com.tr

Bu makale toplumsal farkındalığın artırılması ve gereken(ler)in yapılması amacı ile bir vefa borcu olarak yayınlanmıştır...

Tasarımcısı, başmühendisi ve test pilotu olduğu Nu.D.36 tayyaresi ile kabul testleri için gittiği Eskişehir - İnönü Hava Meydanı inişinde 13 Temmuz 1938 günü -piste hayvanların girmemesi için kazılan- hendeğe takılıp kırılma uğrayarak görev şehidi oldu Selâhattin Reşit ALAN; Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Tayyare Mühendisi... ALAN'ın 37 yaşında iken havacılık yoluna hayatını feda ettiği günün 77'inci yıldönümüne tam 1 ay var!

Tüm samimiyetim, mesleğe saygım ve vefadan başka hiç bir güdü ve beklenti içinde hazırladığım bu mesajımda meslektaş büyüğüm ALAN ve onun aziz anısı ile ilgili değerlendirme ve önerilerimi özetlemek istedim:

Mart 2014 ayı başında yayınlanan "[Can'Ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar](#)" kitap içinde bir ara bölüm olarak yer verdiğim meslektaş büyüğüm Selâhattin Reşit ALAN hakkındaki ilk makalem, geride kalan ALAN ailesi üyeleri ile 2014 yaz aylarında görüşmelerim sonrası, Türkiye Havayolu Pilotları Derneği (TALPA) yayın organı "Kokpit'ten Bakış" dergisinin Kasım 2014 içinde yayınlanan 31'nci sayısında Türkçe olarak yer aldı: [Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar: Selâhattin Reşit Alan](#)

Ardından, özgün hava araçlarının tasarımlarına dayalı üretim projelerinin ilgili gündemin ilk sıralarını aldığı 2015 yılında düzenlenen havacılık - uzay & savunma alanında bölgenin en önemli fuarı olan IDEF için özel hazırlanan "Defence Turkey" dergisinin Mayıs 2015 içinde yayınlanan 60'ıncı sayısında makalenin İngilizcesi yer aldı: [Those Leaving a Mark on the Development of Industry in Turkey: Selâhattin Reşit Alan](#)

Merhum ALAN, detayları ilgili makalede de görülecek örnek havacılık çalışmaları, ürünleri ve yaşamı ile ulusal askeri ve sivil havacılığımızın dikkat çekici bir değeridir;

- İlk tayyare tasarımı yaptığı ve prototipini inşa ettiği 1nci Hava İkmal Bakım Merkezi ve havacılık uğruna canını verdiği İnönü Hava Meydanı'daki izleri nedeni ile Eskişehir,
- Yaptığı tasarımlara dayalı tayyareleri seri olarak inşa ettiği Beşiktaş - Barbaros Hayrettin İskelesi'ndeki Nuri Demirağ Tayyare Atölyesi (bugünkü Deniz Müzesi) ve

bu tayyarelerin test edildiği ve öğrenci yetiştirildiği Yeşilköy Gök Statdumu'ndaki (bugünkü Atatürk Havalimanı) izleri nedeni ile İstanbul,

açısından çok önemli olmasına rağmen ne görev yaptığı ilgili kurum ve kuruluşların ve ne de bu şehirlerin havacılıkla ilgili herhangi bir köşesinde adı ve hatırası ve eserlerinden bir iz yoktur!

...

Bir insan düşünün...

... Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ün Avrupa'ya "Kıvılcım" olarak gönderip "Alev" olarak geri dönmelerini istediği öğrencilerden tayyare mühendisliği alanındaki ilk beş öğrenciden biri..

... Fransızcası çok kuvvetli Mühendis Mekteb-i Ali öğrencileri arasından Maarif Vekaleti tarafından düzenlenen konkur sonucuna göre Türk Tayyare Cemiyeti (T.Ta.C) tarafından 1926'da belirlenen...

... Zamanın havacılık alanında en gelişmiş mühendislik mekteplerinden École Supérieure D'Aéronautique - Paris, Fansa'ya gönderilen...

Ve bana göre; "Kıvılcım" olarak gönderildiği Avrupa'dan "Alev" değil bir "Volkan" olarak geri dönen; tayyare mühendisliği diploması yanında pilot brövesi ile ve İLK...

Bir insan düşünün...

... 1931 Türkiye Güzellik Kraliçesi Naşide Saffet (Esen) hanımefendinin biricik eşi; yakışıklı!

Bir insan düşünün...

... hesapları ile boş kağıda çizdiği "Selâhattin-1" tayyaresi tasarımına dayalı "Milli Müdafaa Vekâleti 1" (M.M.V.1) tayyaresi protipini ikinci Türk askeri tayyaresi olarak Milli Müdafaa Vekaleti kaynakları ile inşaa ediyor; mecburi hizmetini yaptığı Eskişehir Tayyare Tamirhanesi'nde...

Bir insan düşünün...

... Türkiye Cumhuriyeti'nde "Sermaye" ve "Bilgi" arasında işbirliğinin havacılıktaki ilk uygulaması olarak Türkiye'nin en zengin ve en yüksek girişim gücüne sahip insanı Mühürüdarzade Mehmet Nuri Demirağ ile 1935 yılında gerçekleştirdiği iş ortaklığı ile 1 Şubat 1937 günü "Nuri Demirağ Tayyare Atelyesi, NuDTA"yı kuran...

Bir insan düşünün...

... Paris'ten tanıdığı Nazım Hikmet'in meşhur aşkı Piraye ile kimseye haber vermeden 1935 yılında evlendiklerinde iş ortağı Demirağ'a evini açtırtacak bir arkadaşı; dost!

Bir insan düşünün...

... Ar-Ge'ye dayalı özgün tasarım ile seri inşaa edilen ilk ulusal tayyarelerimiz Nu.D.36 ve Nu.D.38 tayyarelerinin tasarımcısı ve inşaaındaki ortak başmühendisi...

Bir insan düşünün...

... Ar-Ge'ye dayalı özgün tasarımını yaparak ortak başmühendisi olarak inşaa edilen Nu.D.36 tayyaresinin ilk kabul testleri için pilotluğunu da üstlendiği tayyarenin İnönü meydanı inişinde 13 Temmuz 1938 günü yaşanan kırımda 37 yaşında hayatını da havacılık uğruna feda eden...

Ve bir insan düşünün...

... havacılık ile ilgili bu nitelik ve geçmiş ile 1938 sonrası İZİ olmayan, bilinmeyen, anılmayan!

... ebediyete intikali sonrası Sivas Milletvekili İbrahim Alaettin Gövsa'nın yazdığı şiirinde dile getirdiği endişesinde haklı çıkaran; yazıklar olan!

...

Evet; çok bilinmese de Türk havacılık endüstrisinin akşını değiştiren 13 Temmuz 1938 kırımının üzerinden onca zaman geçti!

... Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Tayyare Mühendisi Pilot Selâhattin Reşit ALAN'ın adı, hatırası ve eserlerinden İZ yok!

... ne Eskişehir'de ve ne de İstanbul'da; hiç bir İZ yok!

**Semper Fidelis!
Vefa; her zaman!**

O acı kazanın 13 Temmuz 2015 günü idrak edilecek 77 yıldönümüne **BİR AY var!**

... ALAN'dan bir İZ için yapılabilecekler o kadar çok ki!

... En iyilerini ve nereden başlanabileceğini bulabiliriz; ortak akıl ve işbirliği ile...

Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN ve onun aziz anısını yaşatmak ile ilgili seçenek önerilerden bu aşamada aklıma ilk gelen bir kaçını,

- **Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından**, ALAN'ın mecburi hizmetini yaparken "Alan II" tasarımını ve Milli Müdafa Vekalaeti kaynakları ile "M.M.V. 1" protoip tayyaresini inşaa ettiği, Eskişehir'de konuşlu ve bugün Hava Kuvvetleri Komutanlığının 1'inci Hava İkmal Bakım Merkezi'nde bulunan hangarın "**Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN Hangarı**" olarak isimlendirilmesi,
- **Türk Hava Kurumu Genel Başkanlığı tarafından**, ALAN'ın tasarımını yaparak NuDTA'da inşaa ettiği NuD.36 tayyaresinin kabul testleri için bizzat uçarak gelişinde havacılık adına 30'lu yaşların ortasında hayatını kaybettiği THK İnönü Tesislerinin "**Tayyare Mühendisi ve Pilot Selâhattin Reşit ALAN Yerleşkesi**" olarak isimlendirilmesi ,
- **Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından**, Anadolu Üniversitesinde yeni kurulan "Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi" ve Eskişehir'de sivil havayolu ulaşımı ve pilotaj yükseköğretimi amaçları ile de kullanılan havaalanına kapsayan bölümünün "**Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN Havaalanı ve Havacılık Yerleşkesi**" olarak isimlendirilmesi,
- **Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü tarafından**, Eskişehir Valiliği önderliğinde Hava Kuvvetleri envanterindeki hava araçları ile oluşturularak, zaman içinde Eskişehir Belediyesi düzenlemeleri ve başta TMMOB MMO UHUM-MEDAK olmak üzere STK'ların ve üniversitenin kavramsal ve bazı havacılık kuruluşlarının maddi katkıları ile geliştirilmiş ve 2010 yılında AÜ SHAUM Danışma Kurulu Üyesi olarak teklifim ve desteğimle yapılan girişimlerle Anadolu Üniversitesine devredilmiş Eskişehir Havacılık Müzesi'nin "**Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN Havacılık Müzesi**" olarak isimlendirilmesi,
- **T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından**, (birkaç yıl önce, İstanbul Sultanbeyli'de de aynı isimle ve yine havacılık uygulamalarına odaklı bir başka Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi lise açılması ile sektör profesyonelleri ve öğrenciler arasında da karmaşa yaratan Sabiha GÖKÇEN adının aynı isimli havalimanı yanındaki liseye daha fazla yakıştığı dikkate alınarak) yakın zamanda büyük ve yeni yerleşkesine geçecek Eskişehir 'deki Sabiha Gökçen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi adının "**Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN Mesleki ve Teknik Anadolu**

Lisesi” olarak değiştirilerek inşaatı süren bu yerleşkenin de sonunda “Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN Yerleşkesi” ismi ile anılması,

- ***Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından, ALAN’ın teknik bilgisi ve Nuri DEMİRAĞ’ın sermayesi beraberliğinde oluşturulan ortak girişimin Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa türbesi yanındaki alanda 17 Eylül 1936 günü atılan temele sahip Nuri Demirağ Tayyare Atelyesi (NuDTA) tesislerinin bugün bulunduğu alanda bugün İstanbul Deniz Müzesi olması nedeni ile bu müze içinde ALAN sayesinde gerçekleştirilen havacılık faaliyetleri ve hava araçlarının yer aldığı bölümün yeniden düzenlenerek “Tayyare Mühendisi Selâhattin Reşit ALAN ve NuDTA Müzesi” olarak isimlendirilmesi,***

olarak belirtilebilirim.

... ve İstanbul’da inşaatı süren yeni havalimanının gelişimi Atatürk Havalimanı faaliyetlerinin son bulması veya içerik değiştirmesine neden olması halinde Selâhattin Reşit ALAN isiminin verilmesinin uygun olacağını değerlendirdiğim önerilerimi de Aralık 2012 ayında yayınlanan "Türkiye’de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar: Mühürdarzade Mehmet Nuri Demirağ" makalemin ve Mart 2014 ayında yayınlanan "Can’ca Türkiye’de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar" kitabımın "Mühürdarzade Mehmet Nuri Demirağ" bölümünün en sonunda yer vermiştim.

Ayrıca, uçak mühendisliği öğretim programına sahip yükseköğretim kurumlarının, öğrencilerine ve meslek erbabına bir uçak mühendisinin bireysel ve mesleki kişiliği ile işine tutkusunu çok güzel anlattığını değerlendirdiğim,

Selâhattin Reşit Efendi © Stuart Kline Arşivi

"Her ölümlü adı, eseri, hatırası son kez anılana kadar yaşar!"
~Kızılderili Deyişi

fotoğrafı beraberinde tesis, laboratuvar ve dersane, toplantı salonlarından uygun olan(lar)ına Selâhattin Reşit ALAN ismini verebilir.

...

Ulusal havacılık - uzay ve savunma endüstrilerimizin gelişimi sürecinde ilk olmuş ve ön almış alan ve tesislerimizin, çağdaş bir uygulama olarak endüstriyel sit haline getirilerek bugünün ve gelecek kuşakların kullanımına sunulması yanında bu süreçte eseri ve hatırası olanların da doğru ve yerinde anılmasının mesleki ve toplumsal dinamiklere önemli etkileri olabilecektir; çünkü "**...ancak, kavranmış doğru bir geçmiş geleceğin pusulası olabilir!**".

... eminim başarılabilir; istersek!

Bilinmesi, duyurularak yayılması, toplumsal farkındalığın artırılması ve -var ise ilavelerinizle- ilgili kurum ve kuruluşlara önerilerin ulaştırılması konusunda değerli yardımlarınızı esirgmeden katkı sağlarsanız minnettar olurum.

NOT: Kendimden de bahsetmem gerekir ise...

Uçak Mühendisi ve yönetici olarak görev yaptığım Hava Kuvvetlerine ait bir teknolojik mükemmeliyet merkezinin en üst seviyesindeki teknik yönetici iken 2005 yılında emekliliğim sonrası mesleki faaliyetlerimi havacılık-uzay & savunma alanında iş ve teknoloji danışmanlığı ile sürdürürken aynı zamanda Kapadokya Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyeti ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Türkiye Sivil Havacılık Meclisi üyeliğini de yapmaktayım.

Çalışmakta olduğum gelişmiş endüstrilerde bilgi, bilim ve 35+ yıllık deneyimim ile yaptığım araştırmalara dayalı düşünce ve değerlendirmelerimi konferanslar, e-gönderi ve makaleler veya bunların bir karması olarak ilgili bürokrat, teknokrat, meslektaş ve ilgidaşlarımla paylaşarak bilgide bir askeri müşterek oluşturmaya ve gençlere de mütevazî bir yol göstericilik yapmaya da çalışıyorum.

Web sitemin "[Can'ca Güncel & Mesleki Çalışmalar](#)" isimli ve LinkedIn hesabımın "[Posts](#)" sayfalarında ise güncel değerlendirmelerime yer veriyorum. Benimle ilgili daha fazla detaya,

- www.canerel.com.tr web sitemden,
- tr.linkedin.com/pub/can-erel/10/78a/929/ LinkedIn profilimden,

ulaşılabilir.

KAYNAKÇA :

1. Can EREL; "[Those Leaving a Mark on the Development of Industry in Turkey: Selâhattin Reşit Alan](#)"; Makale - Defence Turkey; Mayıs 2015.
2. Can EREL; "[Can'Ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar](#)"; Kitap - Ankara; Mart 2014.
3. Can EREL; "[Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar: Selâhattin Reşit Alan](#)"; Makale - TALPA "Kokpit'ten Bakış"; Kasım 2014.

